REPOLA-SEURA R.Y.

Repolainen 74

Jäsentiedote 4/2015

www.repola-seura.net

Repolainen

Repola-seura ry:n jäsenlehti

Numero 74, 4/2015, joulukuu
Numeron 75 aineisto lähetettävä päätoimittajalle 15.1.2016 mennessä

Päätoimittaja
Pertti Rannikko
pertti.rannikko@uef.fi
puh. (013) 717422
Huhtilammentie 945, 82160 Oskola

Toimittajat
Valentina Afanassieva
Ville Pänttönen
Asko Saarelainen

Repola-seura ry

Hallituksen ja toimihenkilöiden yhteystiedot ovat takakannen etusivulla. Seuran nettisivut ovat osoitteessa www.repola-seura.net, josta löytyy myös vanhoja Repolaisen numeroita.

Jäsenhakemukset ja osoitteenmuutokset
Jäsensihteeri Päivi Kiiskinen, Kiehiskuja 3, 80140 Joensuu,
gsm 050 511 6580, paivi.kiiskinen1@gmail.com

Vuosijäsenmaksu 20 €, ainaisjäsenmaksu 200 €, kannatusjäsenmaksu 100 €, perheenjäsenmaksu puolisosta ja alle 15-vuotiaasta lapsesta 0 €.
Seuran pankkitili: Op Polvijärvi FI05 5354 0420 0466 26.

Painopaikka: Kirjapaino PR-Offset, Joensuu

Kansikuva: *Repolan koulun oppilaan, 11-vuotiaan Sonja Tsernijevan kansanperinteitä käsittelevällä oppitunnilla tekemä maalaus (valokuva Ville Pänttönen)*
Takakansi: *Repolan rantaa Lieksajärveltä päin (kuva lainaus Wikimediasta)*

Kiimasjärvi

Repolaisen tämän numeron teemana on Kiimasjärvi. Kylä kuului Repolan pitäjään parisataa vuotta aina 1860-luvulle saakka. Nykyään se on Mujejärven piirin pienin ja pohjoisin kylä. Kiimasjärven nimi on kuitenkin jäänyt Karjalan historiaan, eikä kylän tarina ole muutenkaan ihan tavanomainen.

Kiimasjärvi sijaitsee Repolan kylän pohjoispuolella, linnunteitse vain 50 kilometrin päässä. Kylään on nykyään helppo löytää: Kostamuksesta ajetaan runsas 40 kilometriä itään päätietä pitkin, minkä jälkeen käännytään oikealle ja jatketaan hiekkatietä 16 kilometriä.

Kylä hajallaan ympäri järveä

Aina ei Kiimasjärvelle ole ollut näin helppo mennä. 1890-luvun matkoistaan kirjat julkaisseet Louis Sparre ja I.K. Inha kertovat vaivalloisista koski- ja soutuetapeista, joista ei selvinnyt ilman paikallisten karjalaisten opastusta. Molemmat kertovat myös, miten järveltä kylää lähestyttäessä ”jo monen virstan päästä alkaa vasemmalla rannalla näkyä melkoinen valkoinen rakennus”. Kyse oli koko Karjalassa hyvin tunnetusta Kiimasjärven koulusta, jonka oli rakennuttanut kylästä lähtöisin ollut kauppias

Kiimasjärven kauppa on nykyisin auki vain kesälauantaisin muutaman tunnin (kuva Pertti Rannikko)

Mikko Minin. Tästä koulusta ja sen kuulusta opettajasta I.V. Olenevista kerrotaan tämän lehden sivuilla 6–8.

Tuohon aikaan kylän asutus oli hajallaan Kiimasjärven rannoilla, niemissä ja saarissa. Kylä muodostui ympäri järveä sijainneista kyläkunnista, joissa useimmissa oli kymmenkunta taloa. Koulu sijaitsi pohjoisrannalla Herranpuolella, kirkko, pappila ja viljamakasiini etelärannalla Niemessä. Aunuksen ja Arkangelin läänien (kuvermenttien) raja kulki vesistöä myöten, joten Kiimasjärven pohjoisrannan talot kuuluivat Arkangelin lääniin ja etelärannan talot Aunukseen.

Kiimasjärvi oli liitetty Repolasta erottamisen jälkeen Rukajärven pitäjään. Ilmeisesti aivan vanhan Venäjän loppuajalla muodostettiin Kiimasjärvestä oma kunta, johon kuuluivat myös Suomen rajan tuntumassa ollut Miinoa ja idempänä sijainnut Nokeus. Neuvosto-Karjalan vuoden 1927 aluehallintouudistuksessa tämä alle tuhannen asukkaan alue liitettiin Rukajärven piiriin.

Neuvosto-Karjalan historiaan Kiimasjärvi jäi paikkana, jossa käytiin tammikuussa 1922 ratkaiseva taistelu, joka vakiinnutti neuvostovallan Karjalaan. Toivo Antikaisen johtama hiihtokomppania mursi kapinaan nousseiden metsäsissien ja suomalaisten heimosotureiden vastarinnan hyökkäämällä Kiimasjärven pohjoisrannalla sijaitsevaan kylän kouluun, jossa sijaitsi kapinallisten esikunta. Tapahtumasta on Kiimasjärvellä muistuttamassa muistomerkki ja useissa Karjalan taajamissa – myös Repolassa – Antikaiselle nimetty katu.

Kylä keskittyy etelärannalle

Viime sodissa Kimasjärven kaikki talot poltettiin. Sodan jälkeen järven ympäristössä sijainneista kyläkunnista asutettiin enää vain yksi, järven etelärannalla sijainnut Karpan puoli. Autioiksi jääneiden kylänosien pelloilta koottiin kuitenkin edelleen heinää ja niitä käytettiin kolhoosin lehmien ja lampaiden laitumina. 1950-luvun lopulla Karjalan maatalouskolhoosit lopetettiin kokonaan, jotta jatkuvasti lisääntyviin metsänhakkuisiin saataisiin työvoimaa.

Kiimasjärven kylän kohtalo ei ollut aivan tavanomainen, sillä siitä ei tullut lesopunktia, metsätyökylää, eikä kolhoosista metsätyökeskuksen huoltotilaa. Sen sijaan kolhoosista tuli Nadvoitsan alumiinitehtaan huoltotilan alainen yksikkö, jossa kasvatettiin lihakarjaa. Itse alumiinitehdas ja huoltotilan keskuspaikka sijaitsivat 150 kilometrin päässä Nadvoitsassa, lähellä Segežaa.

Kiimasjärven kylän säilymiseen elävänä 1960- ja 1970-luvuilla vaikutti huoltotilan tarjoamien työ-

Pihkankerääjien entinen talo on hyvässä kunnossa Enosta tulleiden suomalaisten talkoolaisten kunnostettua sen 1990-luvulla (kuva Pertti Rannikko)

paikkojen lisäksi myös se, että siitä oli sotien jälkeen tullut pihkankerääjien tukikohta. Kylän ympäristön metsissä työskenteli kesäaikaan lähes puolen vuoden ajan useampia kymmeniä pihkankerääjiä, joiden tukikohdaksi oli kylään rakennettu pitkä puinen kasarmirakennus. Pihkankeruusta vastanneen kombinaatin pääpaikka oli Virossa Kohtla-Järvellä, jonne pihka kuljetettiin tynnyreissä edelleen jalostettavaksi.

Kylä säilyi karjalaisena

Kiimasjärvestä ei tullut koskaan isoa kylää, vaan se jäi selvästi pienemmäksi kuin varsinaiset metsätyökylät. Sotien jälkeisenä aikana asukasluku oli suurimmillaan vuonna 1970, jolloin kylässä oli 150 asukasta. Lähinnä Ukrainasta ja Valko-Venäjältä tulleet pihkankerääjät eivät asettuneet pysyvästi Kiimasjärvelle vaan palasivat talveksi kotiseuduilleen. Huoltotilalla työskennelleet ja kylässä vakituisesti asuneet olivat taas paikallisia karjalaisia.

Vuoden 1970 jälkeen Kiimasjärven väkiluku alkoi pienentyä. Pihkankeruu loppui 1980-luvulla ja huoltotila lopetettiin sosialismin romahdettua. Vuonna 1989 kylän asukasluku oli 53 ja vuonna 2002 asukkaita oli 38. Tämän jälkeen se on jokseenkin puolittunut alle 20:een. Edelleenkin useimmat kyläläiset ja monet kesäasukkaat puhuvat tai ainakin ymmärtävät karjalaa.

Pertti Rannikko

Kiimasjärven Minin-koulu

Kiimasjärveltä kotoisin olleen kauppiaan Mininin kotikylälleen lahjoittama koulu oli aikoinaan kuuluisa koko Karjalassa. Valentina Afanassieva on valikoinut ja suomentanut oheisen koulusta ja johtajaopettaja Olenevista kertovan tekstin J.P. Vlasovin vuonna 1989 Petroskoissa ilmestyneestä kirjasta Severnaja ballada (Pohjolan balladi).

Kiimasjärveläinen Mihail Minin aloitti nuorena poikana kiertävänä laukkukauppiaana ja päätyi sillä tiellä peräti maan pääkaupunkiin Pietariin. Pikkuhiljaa varallisuutta kertyi sen verran, että hän avasi ensin pienen ja jonkin ajan kuluttua isomman liikkeen ihan kaupungin keskustassa, Nevski prospektilla. Ajan myötä taitavasta kauppiaasta tuli hyvin varakas.

Vanhana ja sairaana hän totesi, että he eivät vaimonsa kanssa tarvitse enää juuri mitään. Lapsia heillä ei ollut. Minin päätti testamentata varansa kotikylänsä Kiimasjärven kehittämiseen, muun muassa koulun rakentamiseen, kirkon korjaustöihin sekä tien tekemiseen Kiimasjärveltä Repolaan.

Jo ennen varsinaisen koulurakennuksen valmistumista opetus aloitettiin marraskuussa 1882 maanviljelijä Dmitri Andropovin talossa. Uusi koulu otettiin käyttöön syyskuussa 1885. Koulurakennus oli kaksikerroksinen, punakattoinen ja vaaleaksi maalattu. Se näkyi kaukaa ja sitä verrattiin järven veteen heijastuvaan joutseneen. Yläkerrassa oli luokkahuoneet ja kirjasto, alakerrassa oli lähikylistä tulevien koululaisten asuinhuoneet ja johtajaopettajan asunto.

Johtajaopettajaksi tuli aluksi Makar Remshujev. Kouluun palkattiin myös rukajärveläinen suutari Vasili Arhipov, joka oli monitaituri. Hän opetti lapsille suutarin töitä ja puutöitä, veneiden veistoa sekä korien ja erilaisten työkalujen tekemistä.

Johtajaopettaja Ivan Olenev

Vuonna 1891 johtajaopettajaksi tuli 21-vuotias Ivan Olenev. Nuori lahjakas opettaja päätti uudistaa opetusta ja oppimateriaaleja, jotta myös venäjää taitamattomat lapset oppisivat helpommin. Olenev ryhtyi itse opettelemaan karjalaa. Hän kehitti yhdessä vaimonsa Larisa Olenevan kanssa opetusta paikallisiin olosuhteisiin sopivaksi.

Heidän työnsä sai arvostusta kouluhallitukselta. Vuosien varrella he saivat useita kunniamainintoja ja palkintoja, samoin kuin työtaitojen opettaja, suutari Arhipov.

Vuonna 1897 Venäjällä järjestettiin ensimmäinen valtakunnallinen väestönlaskenta. Opettaja Olenev sai tehtäväkseen hoitaa aineiston keruun Aunuksen kuvernementin kylissä. Hän kierteli lukuisia kyliä tutustuen laajasti paikalliseen väestöön. Siitä syntyi kipinä kirjoittaa Karjalasta ja karjalaisista. Hän ryhtyi keräämään aineistoa ja ensimmäinen laaja artikkeli julkaistiin valtakunnallisessa Niva -lehdessä vuonna 1902. Myöhemmin hän hyödynsi useita kirjoituksiaan kirjassaan *Karelskij kraj*, joka julkaistiin Helsingissä vuonna 1917.

Koulun maine kiiri ympäri valtakuntaa. Vuonna 1898 koulu sai harvinaisen vieraan. Kylään saapui sen ajan tunnettu toimittaja ja kirjailija Aleksandr Starkov, joka oli silloin Odessan lehden päätoimittaja. Vieras kertoi tulleensa Pietarista junalla Viipurin kautta Joensuuhun, sieltä laivalla Nurmekseen ja sitten hevoskyydillä Kuhmoon. Loppumatka Kiimasjärvelle sujui veneellä.

Tuliaisiksi hän toi opettajalle Louis Sparren matkakertomuskirjan, jonka tämä oli kirjoittanut yhdessä ystävänsä Emil Wikströmin kanssa Karjalaan tekemistä maalausretkistä. Yksi näistä retkistä suuntautui Kiimasjärvelle, jossa opettaja Olenev oli heidän oppaanaan esitellen koulua ja lähiseutua ja käyden heidän kanssaan myös metsällä. Nytkin Olenev esitteli vieraalle koulun ja kertoi kylän historiasta. Starkov kävi myös tunneilla, kuunteli kuinka oppilaat lukivat Kalevalaa ja lausuivat runoja. Starkov kirjoitti

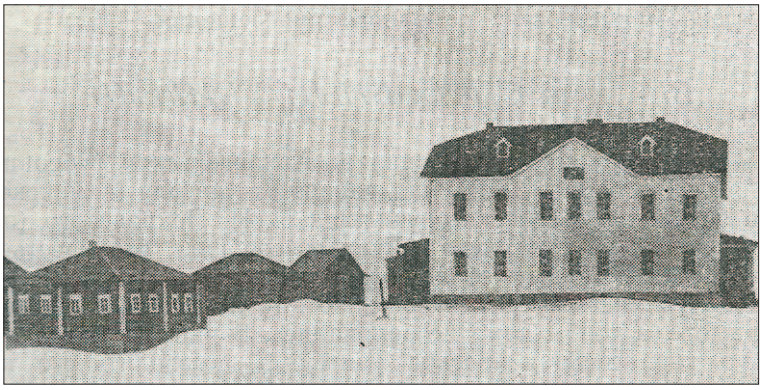

Kiimasjärven kansakoulu toimi tässä kauppias Mininin lahjoittamassa rakennuksessa vuosina 1885–1922 (kuva J.P. Vlasovin kirjasta Severnaja ballada)

Karjalan matkastaan juttusarjan, jonka Kiimasjärveä koskeva osa julkaistiin *Niva*-lehdessä keväällä 1899.

Olenev lähtee Kiimasjärveltä

1900-luvun alussa Olenev joutui jättämään Kiimasjärven perhesyistä. Lapset sairastelivat ja vaimo oli sitä mieltä, että on muutettava kaupunkiin. Sen jälkeen Olenev oli vuosia rautatiehallinnon palveluksessa eri puolilla maata, mutta omien sanojensa mukaan osa hänen sydämestään jäi Karjalaan ja hän kävi lomillaan Kiimasjärvellä.

Vuonna 1916 hänen työpaikkansa oli Helsingissä, missä hän tutustui moniin kirjallisuuden ja tieteen edustajiin. Silloin syntyi ajatus julkaista kirja, jossa hän kertoisi kokemuksistaan Karjalassa. Tukea hän sai Suomen historialliselta museolta ja Helsingin kirjallisuusseuralta. Kirja sai hyviä arvosteluja ja siitä otettiin useita painoksia. Helsingissä Olenev tutustui myös taiteilija Ilja Repiniin, jolle lahjoitti kirjansa ja jolta sai kirjeen, jossa taiteilija kiitti Olenevia maaseudun ihmisten ja luonnon hienosta kuvaamisesta.

Helsingin jälkeen Olenev jatkoi rautatiehallinnon tarkastajan työtä Siperiassa. Hän kuoli Tomskissa v. 1920 lavantautiin, joka riehui alueella sisällissodan aikana. Sisällissodan melskeissä tuhoutui myös Kiimasjärven koulu vuonna 1922, kun Toivo Antikaisen johtama hiihtokomppania sytytti tuleen suomalaisten heimosotureiden asevaraston, josta tuli levisi viereiseen koulurakennukseen. Näin päättyi Karjalan ylpeyden, Minin-koulun tarina.

J.P. Vlasov
Teoksesta Severnaja ballada valikoinut ja suomentanut Valentina Afanassieva

---

Kiimasjärvellä kylässä

Olen aikaisemmin kertonut juuristani Repolassa, josta isäni oli syntyisin (Repolainen 60 ja 63). Äitini suvun juuret ovat myös samalla suunnalla. Äitini oli syntynyt Rukajärven Suurijärven kylässä, josta hän lähti nuorena tyttönä pakolaisena Suomeen. Osa suvusta jäi rajan taakse ja asettui asumaan Kiimasjärvelle, joka on tullut minulle tutuksi käydessäni heitä siellä tapaamassa.

Äitini oli tyttönimeltään Prokopjeff, isä oli Jegor ja äiti Jelena, syntyjään Sergejeff. Äidin syntymävuodeksi on virallisesti merkitty 1905, vaikka äiti itse kertoi olevansa vuotta vanhempi. Väärä syntymävuosi äidin kertoman mukaan johtui siitä, että kun hänet ilmoitettiin Muujärven kouluun sukulaistädin toimesta, tämä oli epähuomiossa antanut väärän syntymävuoden eikä sitä oltu myöhemmin korjattu. Kiimasjärven kylään kuuluvan saaren koilliskulmalla on asunut Maksima Prokopjeff, mutta en tiedä oliko hän samaa sukua kuin Suurenjärven Jegora. Suurestajärvestä oli kylään avioliiton kautta tullut miniäksi useita naisia, heistä on mainintoja useissakin eri lähteissä.

Äitini Suomeen tulon vaiheet ovat oman tarinansa aihe. Äitini oli Prokopjeffin perheen vanhin lapsi, veljiä oli kolme, Ivan, Vasili ja Igor. Siskoja oli äidin lähtiessä kaksi, Iro ja Jelena. Kolmas, Maria, syntyi 1923 äidin jo ollessa Suomessa. Maria-siskoaan äiti ei koskaan tavannut, mutta hänen lapsistaan kaksi kävi vierailulla myös Joensuussa. Maria perheineen asui Kiimasjärvellä, jossa olen vieraillut useita kertoja. Yhteys äidin sisaruksiin saatiin aikaisemmin Kiimasjärvellä asuneen Anastasia Bobotinan avulla. Hänestä kerrotaan lisää tämän lehden sivulla 13.

Ensimmäistä kertaa Kiimasjärvellä

Ensimmäisen kerran kävin puolisoni Arjan kanssa Kiimasjärvellä syyskuussa 1993. Matka tapahtui omalla autolla, olimme menomatkalla Kostamuksessa yötä ja jatkoimme aamulla matkaa Lietmajärvelle vievää tietä. Meillä ei ollut harmainta aavistusta eikä karttaa alueesta. Viitoituksia tai paikkakuntien nimiä ei tuohon aikaan teitten varsilla ollut. Lopulta kysyimme tietä tapaamaltamme marjastajalta tai sienestäjältä ja hän neuvoi kilometritolpan, jonka kohdalta tie Kiimasjärvelle lähtee. Aikamme

ajettuamme varsin huonokuntoista soratietä tulimme järven rantaan, josta tie jatkui niemen kärkeä kohti. Siellä pysähdyimme ja kysäisimme tietä Filippovin talolle, ystävällinen naishenkilö vei meidät sitten perille.

Yllätys aamukahvipöydässä oli suuri, siinä pöydän ääressä oli Maria-täti, Svetlana-serkku, Valeri-serkku, hänen vaimonsa Ludmila ja Svetlanan poika Sergei. Olimme kesällä Petroskoissa käydessämme puolileikillään puhuneet Kiimasjärvellä käynnistä syksyn aikana itsekään uskomatta matkan toteutumiseen.

Päivän aikana tutustuimme sitten kylään. Kylä on Kiimasjärven kaidassa niemessä. Kiimasjärven rannoilla aikanaan hajallaan ollut kylä oli muodostunut osakylistä, joita järven lahdet erottivat toisistaan. Nykyinen Kiimasjärven kylä sijoittuu ns. Karpanniemeen, Mattisenlahden rannalle. Niemen kärjessä on vanha kalmistoalue, josta siellä käydessämme ei juuri muuta merkkiä ollut kuin männikkömetsä. Kylä oli tuolloin vielä melko vahva asutukseltaan, vaikka väestökatoa oli jo ollut. Kostamus tarjosi runsaasti erilaisia työmahdollisuuksia, mutta kiimasjärveläisiä oli töiden vähentyessä siirtynyt enemmän Lietmaan ja Muujärvelle. Kylässä toimi kuitenkin kauppa ja posti, jonka yhteydessä oli yleisöpuhelin. Mattisenlahden takana käydessämme Filippovin perheen ensimmäisellä asuinpaikalla katselimme samalla sodanaikaisia juoksuhau-

Filippovien talo Kiimasjärvellä 1990-luvulla kuvattuna; talo on kesäisin edelleen vilkkaassa käytössä (kuva Ville Pänttönen)

ta- ja korsukaivantoja, jotka vielä tänäänkin ovat selvästi nähtävissä.

Vaikka Maria-täti olikin kovin reumatismin runtelema, oli hän hyvin virkeä ja eloisa. Hän kertoi Kiimasjärvellä elämisestään ja perheestään. Siinä saimme paljon tietoa maaseudun elämästä ja siitä, kuinka kovaa selviytymistaistelua viiden lapsen yksinhuoltajana eläminen on ollut. Lapset ovat aikuistuttuaan muuttaneet pois kotoa ja perustaneet perheet, mutta joka kesä he palaavat kotikylään kesän viettoon äidin luokse.

Kirjoittajan äidin sisaret Iro Ivanovna ja Maria Filippova kuvattuna Lietmajärvellä vuonna 1993 (kuva Ville Pänttönen)

Sisarusten tapaaminen

Samalla matkalla yön yli nukuttuamme teimme ehdotuksen, voisimmeko yhdessä käydä toisen vielä elossa olevan äidin sisaren, Iro-tädin luona Lietmajärvellä. Autoimme Maria-tädin autoon, Valeriserkku lähti myös mukaan oppaaksemme. Lietmajärvellä saimme tietää, että Iro on Vanhassa Lietmassa kesäkodissaan. Siinä aikamme pohdittuamme lähdimme ajelemaan aluksi radan vartta pitkin. Kuulimme kyllä, että tie on paikoin vähän huonossa kunnossa, mutta kyllä siitä kylään pääsee. Niin taiteilimme perille ja sielläkin oli yllätys suuri, kun Iro-täti pitkän tauon jälkeen tapasi sisarensa ja muitakin vieraita. Moneen kertaan hän sanoi, että oli mukava, kun vielä tapasi Nastirukan pojan, ei ollut ikinä uskonut näin tapahtuvan. Iro kyllä oli hyvin perillä Nasti-sisaren vaiheista, olihan yhteys saatu jo kaksikymmentä vuotta aikaisemmin.

Monien käyntien aikana olemme tavanneet serkkuja ja heidän perheitään. Maria-tädin lapset Svetlana, Valentina, Viktor, Vova ja Valeri puhuivat kaikki karjalaa niin, että hyvin tulimme keskenämme toimeen. Äidin veljen poika Viktor Prokopjev, jonka kanssa kävimme äidin kotipaikalla Suurijärvessä, puhui hyvin karjalaksi. Nuoremmat eivät osaa enää karjalaa, mutta kouluissa opittu englanti auttaa paljon kommunikoinnissa.

Muutokset kyläkuvassa

Tämän käynnin jälkeen olen käynyt Kiimasjärvellä lukuisia kertoja, viimeksi nyt elokuun lopulla. Välillä näytti, että kylä kuolee, mutta nyt on uusi vaihe menossa. Kesäasuntoja rakennetaan, entisiä asuinpaikkoja kunnostetaan, tiekin on nykyisin kohtalaisen hyvässä kunnossa. Kesäasuntoja on kymmenittäin ja elämä on vilkasta, lapsia pyörii kylässä ja autoja liikkuu kylän teillä. Kylän keskelle on tehty kaivo, josta saadaan puhdasta vettä. Rannoille on rakennettu suurehkoja datshakyliä ja järvelläkin liikkuu veneitä. Ajan muutokset ovat vaikuttaneet kylän palvelujen saatavuuteen: kylässä ei ole enää kauppaa, ei ole koulua eikä kerhotaloa kokoontumisia varten. Yhden käynnin aikana kävimme myös kerhotalolla ”kuokkavieraina” paikallisissa häissä, ilonpitoa parhaimmillaan. Kesällä meille kerrottiin, että tie kylään aurataan talvella viikoittain tai tarpeen mukaan, yleiset kulkuyhteydet Kostamukseen tai Lietmaan ovat olemattomat.

Viimeisimmän käynnin aikana oli lämmin loppukesän päivä. Kävelimme kylän laidasta laitaan kaikessa rauhassa. Yleiskuva Kiimasjärven kylästä on siistiytynyt, irrallaan kulkevia lampaita tai lehmiä ei näkynyt, pihat olivat hoidetun näköisiä, kukkaistutuksia ja maalattuja rakennuksia näkyi hyvin monessa kohtaa. Kävimme myös alueen reunassa, johon tulevina vuosina aiotaan rakentaa lisää kesämökkejä.

Ville Pänttönen

Kirjoittajan serkku Valentina ja hänen miehensä Valeri Uljashov ovat Kiimasjärven nykyisiä kesäasukkaita (kuva Ville Pänttönen)

Kiimasjärveläisiä

Vierailin tänä syksynä ensimmäistä kertaa Kiimasjärvellä. Syyskuisena lauantai-iltana kylässä oli vilskettä. Saunat lämpisivät ja ihmiset puhdistivat päivän aikana metsästä keräämiään marjoja ja sieniä. Talveksi kylään oli jäämässä alle 20 ihmistä, mutta nyt paikalla oli huomattavasti enemmän väkeä.

Kotiseutuhenkinen kesäkylä

Kylässä vuonna 1926 syntynyt Anastasia Bobotina laskee, että talveksi asukkaita jää 11 asuntoon. Pelkästään kesäkäytössä olevia asuntoja on lähes 30. Myös Anastasia eli Nasti on nykyisin kesäasukas. Hän on tullut Petroskoista toukokuun alkupuolella ja palaa kaupunkiin syyskuun lopussa.

Ensi vuonna 90 vuotta täyttävä Anastasia Bobotina oli kesällä yli neljä kuukautta Kiimasjärvellä (kuva Pertti Rannikko)

Nasti syntyi ja vietti lapsuutensa Kimasjärven pohjoisrannalla, Herranpuolella niin kuin kylän osaa silloin kutsuttiin. Hänen isänsä Ivan Minin oli kauppias, joka ennen rajan sulkeutumista kävi kauppaa myös Suomen puolelle. Vallankumouksen jälkeen isä hoiti valtion kauppaa, äiti oli karjanhoitajana kolhoosissa. Nastin vanhemmat kuolivat sodan aikana, joten hän ei palannut enää evakosta Kiimasjärvelle vaan opiskeli ja työskenteli Sortavalassa ja Petroskoissa.

Vierähti yli 20 vuotta, jolloin Nasti ei käynyt Kiimasjärvellä kertaakaan. Vuonna 1964 hän tuli miehensä ja lastensa kanssa käymään kotikylässään ja siitä lähtien he viettivät lomansa siellä. Jäätyään eläkkeelle ja leskeksi 1980-luvun alussa Nasti muutti asumaan kylään pysyvästi. Kymmenkunta vuotta sitten hän muutti kuitenkin talveksi Petroskoihin hoitamaan tyttärentyttärensä lapsia ja on ollut vain kesät Kiimasjärvellä.

Monet muutkin kesäasukkaat viettivät työssä ollessaan kotiky-

lässään lomansa, mutta eläkkeelle jäätyään ovat viettäneet siellä koko kesän. On kylässä myös nuorempia kotiseutuhenkisiä kesäasukkaita. 30-vuotias Ivan Valdajev tutustui Kiimasjärveen viettäessään kesiään mummolassa. Nyt Kostamuksessa asuva Ivan viettää lomansa ja viikonloppuja vaimon ja lasten kanssa sukulaisilta jääneessä pienessä mökissä. Parhaillaan he ovat aloittamassa uuden kesäasunnon rakentamisen sen viereen.

Syrjäkylän talvi on ankara

Vilkkaan viikonlopun jälkeen on syksyinen maanantai Kiimasjärvellä hiljainen. Jäljellä on vakituisten asukkaiden lisäksi vielä muutama viimeisiä perunoitaan nostava kesäasukas, mutta hiljaisuus enteilee jo talvea. Selvä enemmistö ympärivuotisista asukkaista on miehiä. Osa heistä on eläkkeellä, mutta osa vielä työikäisiä. Työtä kylässä ei kuitenkaan ole. Työttömäksikään ei kannata rekisteröityä, sillä edestakainen matka kymmenien kilometrien päähän työvoimatoimistoon maksaa enemmän kuin työttömyyskorvausta maksetaan kuukaudessa. Kylän eläkeläisille posti tuo sentään kerran kuukaudessa eläkkeen. Tosin sen kuluttaminen kylässä on vaikeaa, sillä lähin kauppa on 50 kilometrin päässä Lietmajärvellä. Kauppias käy sieltä käsin kesäisin

Kiimasjärven miehet Viktor ja Ivan Andropov sekä Aleksandr Goskinev auttavat kesäasukasta poistamalla kannon pihamaalta (kuva Pertti Rannikko)

Anatoli ja Tatjana Kornjevin uusi datša valmistui viime vuonna (kuva Pertti Rannikko)

pitämässä Kiimasjärvellä kauppaa auki lauantaisin muutaman tunnin.

Kännykkäyhteys toimii, mutta bussia ei kylään enää kulje. Kuudentoista kilometrin hiekkatieosuus päätieltä kylään sentään aurataan, mutta itse kylässä on talvella kuljettava lumen tallaamisesta syntyviä polkuja pitkin.

Uudet kesäasukkaat

Kylään on viime vuosina tullut muutamia kesäasukkaita, joilla ei ole kiimasjärveläisiä sukujuuria. Kostamuslaiset Anatoli ja Tatjana Kornjev ovat rakennuttaneet kylään uuden kesäasunnon, datšan. Anatoli on työskennellyt Kostamuksessa kaivosauton kuljettajana ja Tatjana opettajana. He tulivat kesäasukkaiksi Kiimasjärvelle jo 20 vuotta sitten vanhan talon yhteen huoneistoon. Viime vuonna heille valmistui naapuriin uusi kaksikerroksinen datša.

Vaikka itse kylässä on vain muutama ilman paikallisia juuria oleva kesäasukas, on heitä useita satoja Kiimasjärven pohjoisrannalla, jota aiemmin kutsuttiin Herranpuoleksi. Siellä on sijainnut jo 30 vuotta Kostamuksen kaivoskombinaatin työntekijöiden datšakylä. Järven poikki vanhan kylän ja datšakylän etäisyys on vain pari kilometriä, mutta tietä pitkin lähes 30 kilometriä. Näiden kahden kylän asukkailla ei ole mitään yhteyksiä vaan kyse on aivan eri maailmoista.

Pertti Rannikko

Nikolai Laine pojan muistelemana

Repolan kansalliskirjailijasta Nikolai Laineesta oli Repolaisessa 66 Heikki Palaskarin ansiokas artikkeli. Se innoitti minut laatimaa tämän kirjoituksen Repolan runoilijasta. Tässä ei kuitenkaan paneuduta hänen tuotantoonsa vaan sukutaustoihin ja yhden hänen läheisensä eli pojan (pikkuserkkuni) Nikolai Gippijevin muistoihin isästään.

Sukutausta

Niklai Laine oli vanhaa repolalaista sukua, jonka sukutaustaa on voitu selvittää 1800-luvun alkuun. Hän oli viidennessä polvessa Mauran eli Maurasten sukua. Lyhyesti kerrottuna sukupolvet menevät seuraavasti:

Nikolai Laine (Gippijev)

1. Kantaäiti Maura ja hänen toinen miehensä Jaro Riikonen, Koropin kylä
2. Tytär Oksenia ja hänen miehensä Pavel Ivanoff, Lusman kylä
3. Tyrär Palaga ja hänen miehensä Anton Gippijev, Repolan kirkonkylä
4. Poika Grigori ja vaimonsa Maria (Grigori oli ukkini Feodorin veli), Repolan kirkonkylä
5. Poika Nikolai Laine (Gippijev) ja vaimonsa Nadežda, Petroskoi
6. Poika Nikolai Gippijev, Petroskoi

Nikolai Laine oli syntynyt 1920 ja hänellä oli kaksi siskoa, jotka ovat haudatut Repolaan, Elviira lapsena ja Maija 1950-luvulla. Nikolai osallistui venäläisten joukossa talvisotaan ja tämän jälkeen Leningradin piiritykseen, jossa hän myös tutustui tulevaan vaimoonsa Nadeždaan. Tuleva puoliso toimi siellä sotilaiden apuna ammusten hoitajana ja Nikolai yliluutnanttina, myöhemmin hänet ylennettiin kapteeniksi.

Nikolai ja Nadežda vihittiin 1944. Samana vuonna Nikolain isä kuoli vankileirillä, johon oli joutunut 1937 Stalinin vainojen johdosta. Pariskunta sai kolme lasta:

1. Nikolai, s. 1946
2. Tatjana, s. 1947, k. 2004
3. Boris, s. 1954, k. 2011

Sodan jälkeen vuonna 1950 perhe asettui Petroskoihin. Nikolai oli joutunut eroamaan armeijan palveluksesta jonkinlaisen luottamuspulan johdosta. Perhe asui Petroskoissa ahtaassa ja pienessä kahden huoneen huoneistossa. Perheeseen kuului vanhempien ja lasten lisäksi vielä mummo Maria.

Elämä oli niukkaa, kun vain isä Nikolai elätti perhettä. Äiti oli kotiäiti ja hoiti sekä kasvatti lapset. Mummo kävi satunnaisesti siivoamassa. Perheen kieli oli yksiselitteisesti venäjä. Myöhemmin perhe pääsi muuttamaan isompaan neljän huoneen huoneistoon ja pääsi nauttimaan muitakin etuja, kun molemmat vanhemmat olivat olleet Leningradin piirityksessä.

Muistot isästä

Perheenisä Nikolai ennätti kirjoittamaan tuotantonsa pääsääntöisesti muualla kuin kotioloissa. Perhe ei millään tavalla osallistunut hänen kirjoittamiseensa. Nikolain tuotannosta on yksi kirja, venäjäksi kirjoitettu ”Koivun humina” (Shum Berez 1975) omistettu hänen vaimolleen Nadeždalle:

”Sinun silmäsi kuin salamanisku,
vaikka sinä olet kaukana,
voit tehdä minut sokeaksi.”

Poika Nikolai ei muista, että isä olisi koskaan kysynyt häneltä mielipidettä runoistaan tai kirjoistaan. Siihen on saattanut vaikuttaa ainakin osittain, että poika ei osannut suomea. Isän lapsuudenkodissa käytettiin ns. Repolan murretta, hän kävi suomalaista koulua ja oppi venäjän vasta myöhemmin.

Petroskoissa heidän kodissaan vieraili kirjailijoita, kuten Jaakko Rugojev, Pekka Perttu, Ortjo Stepanov, Vaseli Mäkelä sekä Punalipun puolelta Pekka Mutanen. Ensin mainitut kirjailijat olivat myös Nikolai Laineen koulutovereita Uhtualta. Isä kertoi myös olleensa kouluaikoina hyvin kiinnostunut puutöistä ja oli tehnyt silloin myös viulun itselleen.

Isä oli hyvin sosiaalinen ihminen, joka ei paljon osallistunut lasten kasvatukseen. Tosin joskus hän oli joutunut kuitenkin kurittamaan lapsiaan. Lapset eivät olleet kiinnostuneita isän töistä vaan muista asioista. Pojista tuli tekniikan ja fysiikan insinöörejä ja tyttärestä lääkäri. Lasten mielestä isä oli hyvä ihminen.

Lapsista tuli erilaisia kuin isä, rauhallisia ja omissa oloissaan viihtyviä ja kuten Nikolai sanoi, ehkä jopa vähän erakkoluonteitakin.

Lapset kävivät isän kanssa hankalan matkan takana Repolassa, mutta eivät enää mummon kuoleman jälkeen. Nikolai kertoi, että hänellä on aika vähän muistikuvia Repolasta. Mummo ja täti Maiju ovat haudattu Repolaan. Kotioloi-

sa isä Nikolai ei paljon kertonut kotiseudustaan ja siksi poika Nikolai kysyikin, oliko kotiseuturakkaus varmasti aitoa vai kirjailijan sytyke ja innoittaja runoihin.

Isä Nikolai vieraili useasti Suomessa, mutta kertoi kotona vähän näistä matkoistaan. Tähän voisi lisätä myös, että isä ei kertonut myöskään perheestään suomalaisille ystäville. Isä Nikolai kuoli 1984 ja äiti Nadežda 1993. Molemmat ovat haudatut Petroskoihin. Nikolai Laineelta on ilmestynyt omaelämäkertateos venäjäksi vuonna 1970.

Poika Nikolai kertoi, että hän ei ollut kiinnostunut isänsä kirjallisesta tuotannosta ja niin kirjat jäivät vieraiksi. Piti elää tätä päivää ja katsoa vain huomiseen. Hän sanoi, että isä oli hyvä ihminen ja hyvä isä. Mutta siihen, mitä hän oli kirjailijana, hän ei oikein osaa ottaa kantaa.

Olli Lehtinen

Lähteet:

- Karjalan arkisto: tiedot Feodor Gippijev (Hippinen)
- Nikolai Gippijev: haastattelu lokakuu 2015
- Kiitos Olgalle tulkkauksesta ja käännösavusta.

Nikolai Gippijev (vas.) ja artikkelin kirjoittaja Petroskoissa kesällä 2014

REPOLA-SEURA R.Y.

Hallitus 1.3.2015 – 28.2.2016

Pertti Rannikko, *puheenjohtaja*, p. (013) 717422
Huhtilammentie 945, 82160 OSKOLA
pertti.rannikko@uef.fi

Ville Pänttönen, *varapuheenjohtaja*, gsm 040 5111 560
Kauppakatu 10a A 1, 80100 JOENSUU
ville.panttonen@gmail.com

Lea Tserni-Puittinen, *sihteeri*, gsm 050 520 4121
Kylänlahdentie 24, 81810 JAMALI
lea.tsernipuittinen@lieksa.fi

Tuula Kilpeläinen, *taloudenhoitaja*, gsm 044 330 5529
Niemiskyläntie 51, 88900 KUHMO
tuula.kilpelainen@iki.fi

Päivi Kiiskinen, *jäsensihteeri*, gsm 050 511 6580
Kiehiskuja 3, 80140 JOENSUU
paivi.kiiskinen1@gmail.com

Valentina Afanassieva, gsm 040 716 5151
Torikatu 3 D 25, 80110 JOENSUU
valafa@saunalahti.fi

Asko Saarelainen, gsm 040 104 4111
Korholantie 1, 81720 LIEKSA
asko.saarelainen@lieksa.fi

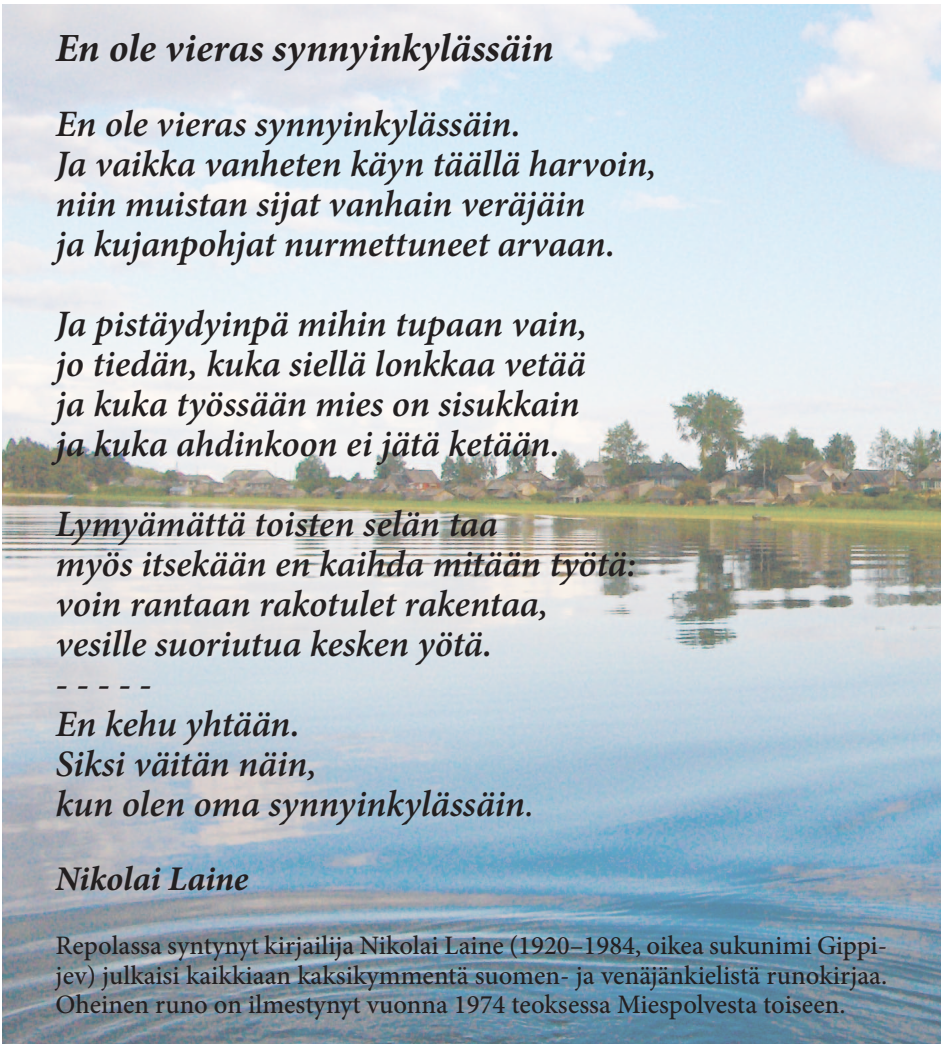

En ole vieras synnyinkylässäin

En ole vieras synnyinkylässäin.
Ja vaikka vanheten käyn täällä harvoin,
niin muistan sijat vanhain veräjäin
ja kujanpohjat nurmettuneet arvaan.

Ja pistäydyinpä mihin tupaan vain,
jo tiedän, kuka siellä lonkkaa vetää
ja kuka työssään mies on sisukkain
ja kuka ahdinkoon ei jätä ketään.

Lymyämättä toisten selän taa
myös itsekään en kaihda mitään työtä:
voin rantaan rakotulet rakentaa,
vesille suoriutua kesken yötä.
- - - - -
En kehu yhtään.
Siksi väitän näin,
kun olen oma synnyinkylässäin.

Nikolai Laine

Repolassa syntynyt kirjailija Nikolai Laine (1920–1984, oikea sukunimi Gippijev) julkaisi kaikkiaan kaksikymmentä suomen- ja venäjänkielistä runokirjaa. Oheinen runo on ilmestynyt vuonna 1974 teoksessa Miespolvesta toiseen.